

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра педагогічних технологій початкової освіти

ПАЛЬШКОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Методичні рекомендації до проведення практичних занять

і організації самостійної роботи з дисципліни

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 013 Початкова освіта

Одеса – 2024

Пальшкова І. О. Методичні рекомендації до практичних занять і виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та методика педагогічної діяльності» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта: Одеса, Університет Ушинського, 2024. 26 с.

Рецензенти:

- Ягоднікова Вікторія – доктор педагогічних наук, професор, Проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».
- Галіцян Ольга – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта. Подано анотацію дисципліни, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни, перелік питань до екзамену.

Вступ

Мета вивчення дисципліни «Інноваційна діяльність в сучасній освіті»: опанування майбутніми спеціалістами теоретико-організаційними засадами педагогічної діяльності, формування їхньої професійної позиції шляхом інтеграції теоретичних і практико-орієнтованих, технологічних знань.

Передумови для вивчення дисципліни: паралельно студенти мають вивчати такі навчальні дисципліни, як «Загальна педагогіка», «Теорія виховання», «Педагогічні технології».

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН-1. Володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування початкової освіти в Україні. Знати міжнародні та законодавчі акти України в галузі охорони дитинства про захист прав дітей та забезпечення їх повноцінного розвитку.

ПРН-4. Володіти традиційними та інноваційними технологіями організації і проведення методичної роботи за напрямками, обумовленими посадовими обов'язками вчителя початкової школи.

ПРН-7. Виявляти та формулювати проблеми, визначати об'єкт та предмет дослідження, формулювати мету та гіпотезу дослідження, визначати основні поняття; володіти методами збирання та обробки даних відповідно до гіпотез, створення масивів емпіричних даних, опрацювання різноманітних джерел; поважати авторські права; підбирати і використовувати універсальні та спеціальні методи дослідження; створювати, передавати та упроваджувати результати дослідження у практичну діяльність.

ПРН 10. Організовувати та брати участь в проведенні семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розробленні навчально-методичних матеріалів щодо покращання якості роботи та професійної майстерності.

ПРН 11. Володіти сучасними тенденціями, закономірностями розвитку технологій, методики викладання дисциплін; сучасні науково-методологічні та педагогічні засади, на яких побудовані навчальні курси; особливості сучасних інноваційних технологій та методики їх втілення в освітній процес.

ПРН 12. Розробляти матеріали виховних заходів, навчальних занять та застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 13. Вести документацію з різних напрямів діяльності вчителя початкової школи; уміти аналізувати, узагальнювати і поширювати передовий педагогічний досвід.

ПРН 14. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність; володіти навичками самовдосконалення, використовувати механізм самооцінки власних досягнень у професійній діяльності

Очікувані результати навчання дисципліни: Унаслідок вивчення навчальної дисципліни студенти мають

- оперувати основними поняттями в межах педагогічної діяльності вчителя початкової школи;
 - визначати основні види діяльності педагога, педагогічного спілкування;
 - виділяти етапи розвитку та основні поняття і категорії педагогіки
 - класифікувати методи виховання та навчання учнів;
 - установлювати особливості сучасних педагогічних технологій;
 - інтерпретувати сутність педагогічної культури та її компонентів;
 - описувати сутність та основні особливості педагогічної майстерності вчителя початкової школи;
 - визначати основні методи педагогічних досліджень.
- уміти:
- аналізувати основні методи навчання та виховання;
 - демонструвати педагогічну культуру;
 - описувати історичні етапи становлення педагогіки;

- вибирати форми та методи педагогічних досліджень;
- застосовувати компоненти власної педагогічної майстерності;
- створювати власний педагогічний імідж;
- впроваджувати форми та методи інноваційних педагогічних технологій;

- визначати напрями розвитку власної педагогічної діяльності;

й опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1 – здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

ЗК 3 – здатність вчитися і оволодівати знаннями.

ЗК 5 – здатність працювати в команді.

ЗК 6 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1 – Здатність використовувати форми, методи, технології та враховувати принципи науково-педагогічних досліджень, виявляти тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток педагогічних процесів у системі початкової та вищої освіти, а також підвищення професійної майстерності викладача, вчителя.

СК 3 – Здатність організувати навчально-пізнавальну, виховну діяльність молодших школярів та студентів, організації їх самостійної, пошукової роботи, в організації та проведенні семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розробленні навчально-методичних матеріалів щодо покращення якості роботи та професійної майстерності.

СК 4 – Здатність застосовувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби навчання і виховання у сфері освіти, спираючись на знання з дисциплін психолого-педагогічного циклу і методик навчання.

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка», «Основи дидактики».

Опановуючи зміст навчальної дисципліни здобувач повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності:

- сумлінно, вчасно і самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, крім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Професія педагога в сучасному суспільстві. Історичний шлях становлення професії вчителя. Специфіка сучасної вчительської професії. Перспективи розвитку вчительської професії.

Учитель відіграє важливу роль у будь-якому соціумі. Актуальність проблеми статусу вчителя зумовлена історичною роллю постаті вчителя у розвитку суспільства, незалежно від форми державності країни, її політичного устрою, соціально-економічного рівня. Натомість для українського суспільства з урахуванням євроінтеграційних прагнень, економічної та політичної ситуації, розвитку науки й техніки значно зростає його соціокультурна роль. Так у Педагогічній конституції Європи зазначено, що майбутнє кожного народу, країни і співдружності народів значною мірою залежать від якісної підготовки педагогів, а підготовка педагогів за єдиною шкалою загальнолюдських цінностей, є стрижнем навколо якого мають здійснюватися інноваційні процеси педагогічної освіти в сучасному

європейському просторі (Pedagogical Constitution). Означена теза є абсолютно дотичною й до постаті українського вчителя. Від його громадянської позиції, наукового світогляду, моральних якостей, педагогічної культури безпосередньо залежать і якість освіти, і духовно-моральний розвиток молодого покоління.

Професійний статус вчителя–положення, місце, яке посідає особа у суспільстві (професійному колективі), що визначається результатом його професійної діяльності, рівнем його компетентності, що формують авторитет, повагу, престиж у соціумі, колективі, громаді.

Тема 2. Розвиток педагогіки як науки і навчального предмета. Етапи розвитку педагогіки. Погляди різних учених на об'єкт і предмет педагогіки. Комплексний характер науки про виховання людини. Основні поняття і категорії педагогіки. Становлення і розвиток дидактики.

Педагогіка як наука має наступні специфічні риси:

1. Особливості, пов'язані зі структурою, що включає педагогічну практику, педагогічну теорію, рівні аналізу педагогічних явищ і процесів, власні методи педагогіки.

Педагогічна практика являє собою безпосередню діяльність вчителів та вихователів, пред'являє свої вимоги як до суб'єктів і об'єктів педагогіки, власне якістю навчально-виховного процесу, так і до теорії та методології науки. Педагогічна практика диктує основні напрями та форми розвитку педагогіки.

У свою чергу педагогічна теорія на основі аналізу педагогічної практики дозволяє висувати і осмислювати свої наукові гіпотези, перевіряти отримані наукові факти, формулювати встановлені положення, що в остаточному підсумку сприяє правильному і всебічному розвитку всієї педагогічної науки.

Рівні аналізу в педагогіці дозволяють всебічно і точно досліджувати педагогічні явища і процеси і на цій основі робити правильні висновки про їх зміст і специфіці функціонування.

Методи педагогіки, тобто способи і прийоми вивчення педагогічних явищ і процесів, дають педагогіці можливість досягати прогнозованих результатів.

Тема 3. Педагогічна діяльність та її характеристика. Педагогічна діяльність, її основні види. Професія, спеціальність, кваліфікації. Функції вчителя. Домінантні та периферійні якості педагога. Елементи і компоненти педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності: демократичний, авторитарний, ліберальний. Типи особистості фахівця.

Природний стан людини – стан діяльності. Поки людина живе, вона постійно бере участь у найрізноманітніших видах діяльності: трудовій, навчальній, суспільній, творчій, спортивній, ігровій.

Праця — діяльність людини, спрямована на перетворення і освоєння природних і соціальних сил з метою задоволення потреб, в результаті якої створюються матеріальні і духовні цінності, формується сама людина. Особливий вид професійної діяльності, спрямований на передачу від старших поколінь молодшим накопичених людством культури і досвіду, створення умов для їхнього особистісного розвитку і підготовку до виконання соціальних робіт у суспільстві називається педагогічною діяльністю.

Педагогічна діяльність – особливий вид цілеспрямованої суспільно корисної діяльності дорослих людей (батьків, учителів, вихователів, закладів дошкільної та середньої освіти та інших освітніх установ), свідомо спрямованої на підготовку підростаючого покоління до життя відповідно до економічних, політичних, моральних, естетичних цілей.

Педагогічну діяльність можна представити як сукупність таких взаємодіючих компонентів як:

- 1) мета діяльності,
- 2) суб'єкт діяльності (викладач),
- 3) об'єкт-суб'єкт діяльності (учні),

- 4) зміст діяльності,
- 5) способи діяльності,
- 6) результат діяльності.

Метою професійної педагогічної діяльності є виховання особистості в гармонії з собою і соціумом.

Засобами діяльності вчителя є:

- 1) наукові (теоретичні та емпіричні) знання;
- 2) у якості джерел знань виступають тексти підручників чи результати самостійних спостережень учнів;
- 3) допоміжні засоби: технічні, графічні, комп'ютери і т.п.

Суб'єктом педагогічної діяльності є вчитель, вихователь.

Специфічним суб'єктом педагогічної взаємодії є учень, оскільки педагогічний процес продуктивний лише за умови самовиховання і самонавчання учня. Крім того, педагогічний процес змінює не лише учня, а й учителя.

Тема 4. Загальна та професійна культура педагогіка. Загальна характеристика професійної культури педагога та її складових. Методологічна культура вчителя. Аксіологічний компонент професійно-педагогічної культури. Технологічна культура вчителя. Культура педагогічного спілкування.

Педагогічну культуру як сукупність сформованих особистісних якостей учителя, які знаходять своє відображення у педагогічних уміннях і проявляються в різних аспектах професійних відносин і діяльності. Саме особистісний розвиток забезпечує глибоке ціннісно-вмотивоване ставлення вчителя до професійних обов'язків, обумовлює адекватне переживання процесів педагогічної діяльності. Орієнтаційна функція – вплив на ціннісне ставлення вихованців до світу. Це зумовлює неабияку роль механізмів

аксіологічної діяльності в процесі формування професійної культури педагога. Саме ці механізми допомагають розвитку духовно-ціннісної сфери вчителя, врешті-решт формують стійкі світоглядні позиції, що визначають опанування вчителем своєї власної природи, розвиток власне людського у собі. Недарма світогляд (як вираження духовності) дослідники вважають суттєвим чинником педагогічної культури, що визначає спрямованість і якість професійної майстерності вчителя.

Аксіологічна спрямованість майбутнього вчителя – система професійно-педагогічних ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя, що характеризують його світогляд і що визначають характер його педагогічної діяльності. Формування аксіологічної спрямованості майбутнього вчителя сприяє розвитку гуманістичного світогляду, який ґрунтується на гуманістичних ціннісних орієнтаціях особистості. Гуманістичний світогляд передбачає інтеріорізацію таких цінностей як рівність, справедливість, ідея свободи думки й духу, ідейна толерантність, тобто право залучення людини до політичних, релігійних, моральних ідей, які відповідають його духовним потребностям, формування ціннісного відношення до природної і соціальної дійсності, розвиток творчого потенціалу людини, забезпечення умов для його самореалізації.

Наявність **методологічної культури** майбутнього вчителя передбачає усвідомлення ним складного характеру взаємозв'язку закономірностей, цілей, принципів і правил педагогічного процесу. Методологічна культура робить науково-педагогічне мислення сучасним. Важливо проаналізувати здатність мислення педагога до випереджального відбиття, яке дозволяє передбачити реакцію учня на запланований педагогічний вплив. На сучасному етапі розвитку суспільство переходить до гуманістичної педагогічної культури та будує своє ставлення до учнів на антропологічних принципах. Традиційна “знаннява” парадигма в освіті змінює свій вектор на особистісно-орієнтовану, компетентнісну. Педагогічна діяльність сучасного

вчителя ґрунтується на практико-орієнтованій методології, яка дозволяє йому максимально використовувати всі необхідні засоби та методи: рефлексію, аналіз і самоаналіз; оцінку та самооцінку педагогічних явищ; пошук та вибір культурних змістів; різноманітні моделі та варіанти власної освітньої діяльності. З часом методологія набуває статусу способу отримання, присвоєння, вироблення та застосування нового змісту педагогічних знань через глибоке проникнення в їх джерело, тобто методологічну основу, та умови і засоби реалізації. Загалом показником методологічної культури вчителя є володіння ним апаратом наукової діяльності. До складу методологічної культури входять інтелектуальні вміння, які реалізуються в конкретних операціональних діях: усвідомлення, формулювання, творче вирішення педагогічних задач, рефлексивний аналіз власної діяльності. Рівень сформованості цих вмінь можна визначити такими показниками: вміння бачити проблему, формулювати її, виділяти у ній протиріччя; вміння визначати перспективу цілепокладання, висувати, формулювати та вирішувати стратегічні і тактичні задачі; вміння виявляти недоліки за допомогою порівняльного аналізу. Методологічна культура вчителя – це особлива форма діяльності педагогічної свідомості. Вона прожита, переосмислена, вибрана і побудована власне педагогом як методологічна траєкторія формування особистісно-професійного самовизначення. Методологічна культура дозволяє глибше проникати в сутність навчально-виховного процесу, виявляти його протиріччя, знаходити закономірності його розвитку, визначати діючі технології педагогічного впливу на особистість і колектив.

Технологічна культура маркує рівень розвитку перетворювальної діяльності людини, що виражений у сукупності досягнутих технологій матеріального і духовного виробництва і, який дає змогу їй ефективно брати участь у сучасних технологічних процесах на основ гармонійної взаємодії з природою, суспільством і технологічним середовищем, тобто комфортність

тріади: природа – суспільство – техносфера. Означена культура – це культура духовної, інтелектуальної (розумової) і практичної перетворювальної творчої діяльності, вона об'єднує людину, природу і суспільство в процес гармонійного й сталого розвитку. Ця культура визначає рівень розвитку суспільства, спрямовує технічний та технологічний прогрес, сприяє реалізації інтелектуального, творчого і духовного потенціалу нації.

Технологічна культура вчителя – спосіб реалізації творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя, спрямованого на вмотивоване перетворення навколишньої дійсності, що характеризується процесами розпредметнення (засвоєння культурно-історичного, соціального досвіду людства) і опредметнення (набуття особистісного досвіду щодо творення художньо-матеріальних виробів) на основі культуродоцільного змісту технологічної освіти та оволодіння ним у процесі навчання.

Тема 5. Теорія навчання та виховання. Предмет і завдання дидактики. Сучасна дидактична концепція. Процес виховання, його структура і рушійні сили. Мета і завдання виховання. Процес навчання. Принципи, методи навчання.

Дидактична концепція (лат. *conceptio* – система поглядів, те чи інше розуміння явищ, процесів) – система поглядів на процес навчання. Психолого-педагогічні концепції часто називають дидактичними системами. Дидактична система - це сукупність компонентів, що утворюють єдину цілісну структуру, спрямовану на досягнення мети навчання. До системи входять: ціль, зміст освіти, дидактичні процеси, організаційні форми, методи, засоби, принципи навчання.

У педагогіці існувало чимало дидактичних концепцій. Кожна концепція складається з кількох напрямів, педагогічних теорій. Залежно від розуміння суті процесу навчання здійснено поділ концепцій на традиційну, педоцентричну і сучасну систему навчання. У традиційній системі стрижневу

роль відіграє викладання (діяльність учителя), в педоцентричній - учіння (діяльність дитини). Сучасна дидактична система виходить з того, що обидві сторони - викладання й учіння - складають діяльність навчання.

Тема 6. Загальні методи навчання та виховання. Класифікація методів навчання, їх характеристика. Методи виховання школярів та основні форми. Виховання в колективі.

Методи навчання (гр. *methodos* — шлях пізнання, спосіб знаходження істини) — це впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності педагога й студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів і засобів навчальної діяльності.

Прийоми навчання — це складова методу, конкретні дії педагога й студентів, спрямовані на реалізацію вимог тих чи тих методів.

Засоби навчання — це різноманітне навчальне обладнання, що використовується у системі пізнавальної діяльності (книги, письмове приладдя, лабораторне обладнання).

Тема 7. Методи педагогічних досліджень. Класифікація методів дослідження. Теоретичні методи педагогічного дослідження. Етапи педагогічного дослідження.

Методи дослідження класифікуються за різними ознаками: за рівнем пізнання — емпіричні й теоретичні; за функціями, які вони здійснюють у пізнанні — методи систематизації, пояснення й прогнозування; від конкретної області дослідження — фізичні, біологічні, соціальні, технічні й т.п.

З ширшого погляду методи дослідження поділяють на загальнонаукові (тобто вони можуть бути методами й емпіричного, і теоретичного дослідження) і спеціальні, що застосовуються в конкретній галузі науки. У

будь-якому дослідженні звичайно ж суміщаються і загальнонаукові, і спеціальні методи дослідження.

Загальнонаукові методи дослідження поділяють на три великі групи: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимір, експеримент, моніторинг); методи теоретичного дослідження (сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізація, уявний експеримент, формалізація, аксіоматичний метод або дедуктивно-аксіоматичний); загальні методи, використовувані як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування й конкретизація, аналіз, синтез, індукція, дедукція, абдукція, моделювання, аналогія, історичний і логічний методи, метод графів).

Аналіз, синтез, моделювання й ін. методи раніше вважалися методами тільки теоретичного дослідження. Але в останні роки ці методи обслуговують й емпіричні, і теоретичні дослідження, але з різним ступенем глибини.

Крім вищезгаданих загальнонаукових методів дослідження в методології деяких наук виділяються й спеціальні методи. До них належать: морфологічний аналіз, синектика, метод Монте-Карло, метод найменших квадратів, тестування, моніторинг і т.д.

Тема 8. Сучасні педагогічні технології. Інноваційні педагогічні технології в початковій школі. Методи та форми їх впровадження. Технологія формування критичного мислення. Інтегративна технологія. Технологія рівневої диференціації. Інтерактивні методики в початковій школі.

Нові завдання шкільної освіти в Україні, що спрямовані на гуманізацію та демократизацію всього освітнього процесу в школі, визначають нові пріоритети навчання і виховання, потребують формування ініціативної особистості, здатної до раціональної творчої праці.

На сучасному розвитку освіти є різноманітні освітні технології, які допомагають вчителю раціонально побудувати процес навчання і досягти вищих результатів педагогічної діяльності. Школа надала вчителю можливість вибору у використанні інтерактивних технологій, спрямованих на всебічний розвиток та становлення творчої особистості учнів.

Сучасний педагог у освітньому процесі повинен намагатися вдосконалювати свою роботу, використовувати нові форми, методи, засоби, прийоми на уроках. Інтерактивні методи навчання у професійної діяльності сучасного вчителя початкової школи є сукупністю форм, методів і засобів навчання, виховання і управління, об'єднаних єдиною метою, добір операційних дій педагога з учнем. Це сприяє мотивації учнів до освітнього процесу, є одним із шляхів реалізації особистісно-орієнтованого навчання.

Особистісно-орієнтована освіта базується на таких засадах:

- дитина в школі - повноцінна особистість;
- метою освіти є становлення особистості;
- педагогічні відносини базуються на принципах гуманізації і демократизації;
- учень є суб'єктом навчальної діяльності;
- талановитою є кожна дитина;
- в основі навчання лежить позитивна Я-концепція особистості;
- навчання на основі успіху, відмова від примушування.

Таким чином, можемо виділити спільні ознаки методик і технологій, які забезпечують реалізацію принципів особистісно-орієнтованої освіти:

- 1) своєю метою вони проголошують розвиток та саморозвиток учня з урахуванням його здібностей, нахилів, інтересів, ціннісних орієнтацій і суб'єктного досвіду;
- 2) створюються умови для реалізації та самореалізації особистості;

- 3) забезпечується суб'єктність учня за рахунок можливості впливу на хід діяльності (вибір змісту, засобів, методів, форм навчання);
- 4) навчання будується на принципах варіативності;
- 5) кінцевим продуктом є не лише здобуття знань, вироблення умінь і навичок, а й формування компетентностей.

Тема 9. Педагогічна майстерність педагога та педагогічний імідж.

Сутність та структура педагогічної майстерності. Критерії та рівні педагогічної майстерності. Підвищення рівня майстерності. Поняття педагогічного іміджу та його структура. Технологія формування педагогічного іміджу.

Учитель виконує особливу соціальну місію, виховуючи та навчаючи молоде покоління, формуючи цінності, світогляд та поведінку дітей і молоді. У зв'язку з цим, його образ стає важливим компонентом освітнього процесу. Імідж педагога впливає не лише на його сприйняття учнями та їхніми батьками, а й на ефективність навчального процесу, атмосферу взаємодії в класі та загальне ставлення суспільства до професії вчителя. Оскільки педагогіка перебуває під постійним впливом новітніх соціальних та освітніх викликів, особистісний імідж педагога, його цілісне та позитивне сприйняття набувають особливої актуальності. Це формує підґрунтя для дослідження феномену особистісного іміджу сучасного педагога, його впливу на освітнє середовище та визначення умов, за яких цей імідж може бути важливим інструментом професійної реалізації вчителя. Імідж особистості загалом, а особливо імідж педагога, стає дедалі важливішим у сучасній педагогічній науці. Це багатокomпонентне поняття, що включає не тільки зовнішні прояви, як-от вигляд і манера поведінки, а й глибокі внутрішні риси особистості: цінності, емоційну стійкість, професійну культуру та комунікативні здібності. Якщо у сфері політики та бізнесу питання іміджу

досліджується з давніх часів, то педагогічна наука лише починає усвідомлювати вагомість іміджу вчителя в сучасному освітньому процесі.

Тема 10. Моделювання педагогічної діяльності. Теоретичні основи моделювання діяльності фахівця. Технологія розробки моделей фахівця та його діяльності. Моніторинг оцінки якості освіти.

Педагогічне моделювання це – діяльність суб'єкта освіти спрямована на конструювання (чи створення) моделей освітніх процесів (чи освітніх систем), змістом яких є: аналіз педагогічних проблем, причин їх виникнення; побудова ціннісних основ і стратегій; визначення цілей і завдань; пошуку методів і засобів реалізації педагогічної моделі.

У сучасному розумінні моніторинг виконує роль процесу діагностування. Однак вимагає уточнення те, що діагностика не займала провідного місця у практиці шкільної освіти. Нерідко такі проблемні моменти шкільного життя, як міжособистісні стосунки, особистісний розвиток учнів, їхній рівень навчальної мотивації та рівень тривожності, згуртованість колективу вирішувалися емпіричним шляхом, без урахування наукових підходів. Відтак, виникає невідповідність між реально існуючою практикою та вимогами суспільства до якості шкільної освіти.

Упровадження педагогічного моніторингу дозволить психологізувати педагогічну діяльність учителя, навчально-виховний процес, що підніме професійний рівень педагогічних колективів, підвищить рівень якості шкільної освіти. Результати педагогічного моніторингу дозволять висвітлити позиції керівництва, виявити мікроклімат учнівського, учительського, батьківського колективів, надаючи тим самим можливість адміністрації школи, управлінням освіти аналізувати свої дії, відповідно планувати педагогічну діяльність.

Моніторинг використовується в різних сферах суспільної діяльності, а отже. належить до різних галузей наукового знання. Уперше моніторинг було

використано в ґрунтознавстві, в екології та інших науках. Так, в екології за допомогою моніторингу проводяться спостереження за станом навколишнього середовища з метою попередження екологічних катастроф. Застосування моніторингу в медицині дає можливість виявити критичний стан людини, що загрожує її здоров'ю. У психологічних науках моніторинг використовують для виявлення тенденцій і закономірностей психологічного мікроклімату як окремих колективів, так і окремої людини.

Тематика практичних занять

1. Прес-конференція: Сучасний стан педагогічної професії
2. Круглий стіл: Історія педагогічної науки
3. Дискусія: Професія вчителя: ремесло чи творчість
4. Семінарське заняття: Культура педагога в системі загальної культури
5. Круглий стіл: Теоретичні засади навчання та виховання школярів
6. Дискусія: Кращі методи навчання та виховання
7. Прес-конференція: Сучасні підходи до досліджень в педагогіці
8. Круглий стіл: Інноваційні педагогічні технології в початковій школі
9. Семінарське заняття: Основи педагогічної майстерності
10. Ділова гра: Моніторинг оцінки якості освіти

Самостійна робота

1. Виконати одне із запропонованих завдань:
 Напишіть есе на тему "Які, на вашу думку, перспективи професії педагога через 5 років?".
 Напишіть есе на тему "Чи відрізняється специфіка роботи вчителя в Середньовіччя і в сучасному світі?" Обґрунтуйте свою відповідь.
 Напишіть есе на тему «Чим та на скільки суттєво на вашу думку відрізняються перспективи професії педагога 5 років тому і зараз?». Обґрунтуйте свою відповідь.

2. Виконати одне із запропонованих завдань:

Підготувувати доповідь на тему «Етапи розвитку педагогіки»

Обрати одного з вчених, який вніс значний вклад в розвиток педагогіки як науки, та презентувати інформацію.

3. Виконайти одне із завдань.

Написати есе на тему «Які на вашу думку мотиви є найбільш суттєвими у педагогічній діяльності, зовнішні чи внутрішні?» Обґрунтуйте свою відповідь.

Обґрунтуйте "Який із стилей педагогічної діяльності, на вашу думку, є найбільш доречним у роботі вчителя з учнями та викладача зі студентами?".

Обґрунтуйте свою відповідь.

Поясніть «Чи може вчитель/викладач використовувати в своїй роботі не всі засоби педагогічної діяльності? Якщо так, то від яких самих можна відмовитись і чому. Якщо не можна відмовитись хоча б від одного засобу, то чому саме?»

4. Виконати одне із завдань:

Розробити позакласний захід про виховання та розвиток моральних цінностей.

Обрати педагога сучасності та обґрунтувати його педагогічний досвід у вигляді презентації.

Підготувати повідомлення на тему «Педагогічна культура як частина загальнолюдської культури».

Описати сучасні моделі виховання

6. Виконати одне із завдань:

Розробити конспект уроку з використанням різних методів навчання.

Розробити конспект позакласного заходу з використанням різних методів виховання. Дослідити методи виховання у фільмі «Педагогічна поема».

Обґрунтуйте чому методи педагогічного дослідження необхідно застосовувати в комплексі

8. Виконати одне із завдань:

Запропонуйте до Банку Ситуацій Успіху кілька ситуацій чи прийомів із власного досвіду.

Змодельуйте колективну творчу справу певного спрямування за власним вибором.

Розробіть конспект уроку з використанням технологій кооперативного навчання.

Напишіть есе на одну з тем:

1. «Який компонент педагогічної майстерності на вашу думку є найбільш важливим для роботи вчителя?».

2. «Наскільки є необхідним створення іміджу вчителю, який працює в школі?»

4. «Чи є важливою педагогічна майстерність при роботі вчителя та викладача та чим саме? Якщо ні, то чому.»

5. «Як можна підвищити рівень педагогічної майстерності?»

10. Виконати одне із завдань:

Скласти глосарій з теми.

Запропонувати приклади видів існуючих моделей.

Створити презентацію «Класи завдань професійної діяльності фахівця» або «Види завдань професійної діяльності фахівця».

Змодельувати діяльність фахівця, керуючись етапами створення моделі.

Проведіть моніторинг ЗВО, у якому ви навчаєтесь.

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Підготувати доповідь на тему: «Теорія педагогічної діяльності: від минулого до сьогодення»

Написати есе на тему: «Хто створює методичні орієнтири педагогічної діяльності?»

Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат та інші форми академічної недоброчесності, визначені законодавством України.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Питання для самоконтролю

1. Виховання дітей за первісно-общинного ладу.
2. Розвиток педагогічної професії за доби Античності.
3. Специфіка освітньо-виховної роботи в епоху Середньовіччя.
4. Розвиток ідеї початкового виховання в епоху Відродження.
5. Початкова освіта і виховання у ХІХ-ХХ ст.
6. Суспільне значення педагогічної діяльності. Особливості педагогічної професії. Характеристика труднощів, що виникають в діяльності педагога.
7. Сутність і функції педагогічної діяльності.
8. Стилi педагогічної діяльності, їх характеристика.
9. Значення особистісних якостей у професійній діяльності педагога. Провідні особистісні риси характеру сучасного педагога.
10. Соціально-моральна, професійно-педагогічна та пізнавальна спрямованість діяльності вчителя .
11. Спілкування як основа педагогічної діяльності.
12. Сутність педагогічного спілкування.
13. Структура педагогічного спілкування.
14. Стилi педагогічного спілкування.
15. Сутність педагогічної майстерності.
16. Значення педагогічних здібностей у процесі фахового зростання.
17. Педагогічна творчість як провідна ознака педагогічної майстерності.
18. Принципи побудови системи освіти в Україні.

19. Характеристика основних ланок системи освіти.
20. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні.
21. Заклад вищої педагогічної освіти та організація освітнього процесу.
22. Форми організації навчання у вищому навчальному закладі: лекції, семінарські, практичні, лабораторні, консультації.
23. Педагогічна практика у ВНЗ.
24. Культура розумової праці студентів.
25. Самостійна робота студента.
26. Організація професійного самовиховання майбутніх педагогів.

Рекомендована література

1. Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки: до 20-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 7 листопада 63 2019 р., Київ / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Л. Д. Березівська (голова), Л. І. Страйгородська (заст. голови), С. В. Лапаєнко (відповідальний секретар) та ін.]. Київ : [б. в.], 2019. 105 с
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
3. Пономарьова Г., Репко І., Одарченко І. Практикум з педагогіки: навч. посіб. Харків : ТО Ексклюзив, 2017. 243 с.

Допоміжна

1. Березівська Л. Д. Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як основа професійної підготовки педагогів. Edukacja dla pokoju. 2019. Вип. 2. С. 222–228. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717478/>.
2. Биков В. Ю., Буров О. Ю. Цифрове навчальне середовище: нові технології та вимоги до здобувачів знань. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. 2020. С. 11–22. URL: <http://vspu.edu.ua/faculty/imad/sc.php> (дата звернення: 17.05.2022).
3. Інтегративний та компетентнісний підхід до викладання предметів. Методичний альманах Таврійськ : ЗОШ № 5. 2017. 109 с.
4. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Сам», 2017. 400 с.

5. Пальшкова І.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до викликів сьогодення. «Інноваційна педагогіка». 2020. № 29. Т. 2. С. 56-59.
6. Пальшкова І.О. Стан підготовленості майбутніх учителів початкових класів до здоров'язберігаючої діяльності. Педагогічні науки : теорія, історія, новаційні технології. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка. № 8 (102), 2020. С. 263-275.
7. Хміль Н. А. Віртуальні інтерактивні дошки та їх використання в освітньому процесі : метод. Рекомендації. Харків : Ф0П Панов А. М., 2017. 74 с.
8. Bosenko A., Orlik N., Palshkova I. Dynamics of functional capabilities among 17-22 years old girls with different vegetative status during the ovarian-menstrual cycle. Georgian medical news. No 9 (294). 2019. p. 27-31.
9. Kovshar E., Palshkova I., Savchenko L. Interaction of Productive and Interactive Technologies in the Educational Process of Higher School. Amazonia Investiga. Colombia. Vol 8, No 20. 2019. p. 229-235.
10. Palshkova, I. O., Balakirieva, V. A., Skoromna, M. V., & Shpaliarenko, Y. A. (2021). Analysis of the problem on preparing future primary school teachers for the organization of pupils' labor training. Revista Tempos E Espaços Em Educação, 14(33), e16091.
11. Veronika Leonova, Bohdan Semchuk, Svitlana Havryliuk, Lesia Karnaukh, Viktoriia Balakirieva, Iryna Palshkova, Olena Bida. Professional Mobility as a Factor of Professional Success of a Modern Specialist in the Conditions of Distance Learning. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.22 No.8, August 2022. P. 260-268.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: офіційний сайт URL : <http://www.rada.gov.ua>.
2. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт URL : www.mon.gov.ua
3. Бібліотека ім. Вернадського : офіційний сайт URL : www.nbuv.gov.ua
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
5. Репозитарій Університету Ушинського : офіційний сайт URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua>